

دهانشویه پیشنهاد بقراط بود

آرایشی بهداشتی

همایون سلحشور



اجزاء، انواع و تاریخچه دهانشویه

برداشتن مکانیکی لایه نازک پلاک میکروبی، هنوز قابل قبول ترین مکانیسم کنترل پلاک برای برداشت منظم و کافی میکروارگانیسم های بیماری زا و جاگذاری پلاک غیربیماری زا که قادر به ایجاد التهاب لثه یا ضایعات پوسیدگی نیست، شناخته می شود...
باوجود این، عوامل باکتریایی پیچیده بیماری های لثه و پوسیدگی دندان از یک سو و کافی نبودن روش های مکانیکی کنترل پلاک به تنهایی از سوی دیگر، باعث شده به استفاده حمایتی از عوامل ضد میکروبی شیمیایی به عنوان روشی مفید توجه شود.
دهانشویه ها ساده ترین سیستم ارائه مواد ضد پلاک و روشی قطعی و مناسب برای حمل عوامل ضد میکروبی و برای شستشوی بقایای غذایی و بقایای باکتریایی کنده شده طی تمیز کردن مکانیکی هستند. از بین بردن بوی بد دهان نیز از اهداف استفاده از دهانشویه ها بوده است.
دهانشویه ها باید خصوصاتی مانند زدودن پلاک دندان از روی سطح مینا، عاج و لابه لای

دندان‌ها را بدون آسیب به آنها و خاصیت تمیزکنندگی، طعم مطبوع و پایداری شیمیایی داشته باشند.

تعداد زیادی از فرمول‌های دهانشویه‌ها به بقراط نسبت داده شده است. در مقایسه با فرمول‌های استاندارد امروزی، دهانشویه‌های اولیه به نظر خطرناک و مسمم‌کننده می‌آیند و اثر تحریکی بر جریان بزاق، حذف بوی بد تنفسی و فعالیت‌های ضد میکروبی داشته‌اند. استفاده از اولین دهانشویه به ۲۷۰۰ سال قبل از میلاد در چین برمی‌گردد. در این دهانشویه چینی که برای درمان بیماری‌های لثه به کار می‌رفت، از ادرار کودکان استفاده می‌شد و تاکید بقراط به استفاده از مخلوط نمک، زاج سفید و سرکه بوده است. دهانشویه‌هایی با اساس الکل هم به‌خصوص بین رومی‌ها رایج بودند که شامل شراب سفید و آبجو می‌شدند. استفاده از ادرار به‌عنوان یک روش درمان موثر برای درمان بسیاری از بیماری‌های بدن رواج داشت و علت آن، شباهت غلظت نمک آن با خون بود. ادرار به‌عنوان دهانشویه بین مردمان زیادی و طی قرن‌ها رایج بود. در این زمینه حتی تفاوت‌هایی در عقاید وجود دارد، به طوری که اسپانیایی‌ها ادرار مانده را ترجیح می‌دادند ولی در فرانسه، ادرار تازه پیشنهاد می‌شد. در حال حاضر، شواهدی مبنی بر فایده شستشو با ادرار و محتوای آن برای سلامت دهان وجود ندارد.

اجزای دهانشویه

مهم‌ترین اجزای موجود در دهانشویه‌های امروزی عبارتند از:

۱- آب

۲- اتیل الکل: در محلول‌های دهانشویه، معمولاً از الکل به‌خصوص اتانول استفاده می‌شود. الکل خاصیت ضدباکتریایی ضعیفی در برابر باکتری‌های دهان دارد و افزودن آن به دهانشویه با هدف انجام می‌شود. به‌عنوان یک حلال برای حل کردن اجزا، پایدار نگه‌داشتن برخی ترکیب‌های فعال، افزایش طول عمر مفید دهانشویه، تندکننده مزه دهانشویه و به‌عنوان یک ماده ضد عفونی‌کننده.

۳- سورفکتانت: دو کار انجام می‌دهد:

اثر ضدباکتریایی و کمک به حل شدن عامل طعم‌دهنده و اجزای فعال.

۴- عوامل جمع‌کننده (قابض): احساس مطبوع در دهانشویه‌ها اغلب با افزودن عامل

جمع‌کننده افزایش می‌یابد. این مواد اسیدی محلول در آب هستند و همانند هر ماده اسیدی می‌توانند باعث برداشته شدن مواد معدنی دندان و تحریک بافت شوند.

۵- عوامل خنثی کننده اسید: هدف از کاربرد مواد خنثی کننده اسید در دهانشویه‌ها، کاهش اسیدیته دهانی (که به علت تخمیر ایجاد شده)، جلوگیری از حل شدن غشا و تسکین زخم‌های بافتی است.

۶- مواد طعم‌دهنده، خوشبو و شیرین کننده: این مواد برخی خواص خوشبوکنندگی دهان را که مصرف‌کنندگان به دنبال آنها هستند، فراهم می‌کنند. این عوامل که برای تازه شدن نفس به کار می‌روند شامل اکالیپتوس، منتول، تیمول و متیل سالیسیلات هستند.

۷- رنگ کننده

۸- اجزای فعال: عوامل فعال مانند کلرهگزیدین، ترکیب‌های فنولیک (تیمول)، اکالیپتوس، منتول و ترکیب‌های آمونیوم چهارگانه (ستیل پیریدینیوم کلراید) و فلوراید، اسیدهای بوریک و بنزوئیک هستند که می‌توانند خواص درمانی داشته باشند.

انواع دهانشویه

دهانشویه‌ها بر اساس کارکردشان به دو دسته درمانی و آرایشی یا ترکیبی از هر دو نوع تقسیم می‌شوند:

۱- آرایشی - بهداشتی: این نوع دهانشویه‌ها برای شستشوی بقایا و خرده‌های غذایی از دهان به کار می‌رود و به‌طور موقت مزه خوشایندی در دهان ایجاد می‌کنند. کاهش تعداد میکروارگانیسم‌های دهانی، کنترل بوی بد دهان در کوتاه‌مدت و مزه و احساس مناسب در دهان و تازه کردن نفس از مزیت‌های دهانشویه‌های آرایشی - بهداشتی است.

۲- درمانی: این نوع دهانشویه‌ها برای مصارف درمانی از قبیل جلوگیری و متوقف کردن پوسیدگی، از بین بردن میکروارگانیسم‌ها و باکتری‌های بیماری‌زای دهان و در نهایت پیشگیری و درمان بیماری‌های دهان، محافظت در برابر التهاب و بیماری‌های لثه و درمان دندان‌های حساس استفاده می‌شوند. دهانشویه‌های درمانی با داشتن مواد ضدباکتری و تامین فلوراید موردنیاز دندان‌ها، باکتری‌های چسبیده به سطح و بین دندان‌ها را از بین می‌برند. آنها با این کار نه تنها از پیدایش پوسیدگی‌های دندانی جلوگیری می‌کنند بلکه با کمک فلوراید، مینای دندان را تقویت و در صورتی که آسیب‌دیده باشد، آن را ترمیم می‌کنند و در نتیجه دندان‌ها مستحکم خواهند شد.

در تقسیم‌بندی محتوایی نیز دهانشویه‌ها به ۲ نوع آنتی‌سپتیک و آنتی‌پلاک تقسیم می‌شوند که نوع آنتی‌سپتیک عمدتاً در عفونت‌های دهان و دندان مورد استفاده قرار می‌گیرد اما از نوع آنتی‌پلاک می‌توان هر روز قبل یا بعد از مسواک زدن استفاده کرد.

گردآوری: دپارتمان تحقیق و توسعه علمی دهان‌شویه وی‌وان

منبع: مجله دانشکده دندان پزشکی اصفهان

• envi.ir سایت مهندسی بهداشت محیط